

Секція:

Фінанси та податкова політика

Диха М.В.

к.е.н., доцент,

доцент кафедри економіки підприємства і підприємництва

Хмельницького національного університету

м. Хмельницький, Україна

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ

Дієвим важелем оптимізації розвитку сучасної соціально-економічної системи, інструментом забезпечення національної конкурентоспроможності є бюджетна політика.

Створення державою необхідних економічних, правових та організаційних засад формування і оптимального розподілу фінансових ресурсів між різними ланками бюджетної системи для ефективного її розвитку є стратегічною метою бюджетної політики.

Активний вплив бюджетної системи на фінансові зв'язки і потоки між різними секторами економіки виступає необхідною умовою для забезпечення стабільних та високих темпів економічного зростання та підвищення життєвого рівня населення. Пріоритетами розвитку бюджетної політики слід вважати збереження загальноекономічної рівноваги, забезпечення збалансованості і, разом з тим, соціальної спрямованості бюджету за умов зменшення податкового тягаря, зниження високого боргового навантаження при обмеженій можливості залучення зовнішніх ресурсів [2].

Реалізація обґрунтованої бюджетної політики, проведення необхідних реформ у бюджетній сфері з метою досягнення цілей бюджетної політики має базуватися на таких основних засадах/принципах:

1. Створення ефективної системи управління державними фінансами. Досягнення фінансової відкритості держави і жорсткого бюджетного контролю. Зниження вартості функціонування державної влади.

Реалізація зазначених принципів вимагає завершення переведення бюджетів усіх рівнів на казначейське виконання, введення обов'язкової публікації докладної бюджетної звітності, забезпечення відкритості процедур розміщення державних замовлень, проведення чесних, прозорих тендерів.

Необхідно вдосконалити процедури бюджетного обліку та контролю. Уряд повинен вести постійну методологічну роботу з впровадження на практиці всіх принципів бюджетної класифікації в повному обсязі на всіх рівнях бюджетної системи, що дозволить істотно підвищити якість управління бюджетними коштами і бюджетного планування, а також прозорість бюджетної системи.

Максимальна консолідація до бюджетів відповідних рівнів існуючих позабюджетних фондів, а також цільових бюджетних фондів дозволить не тільки підвищити прозорість і відповідальність державних органів влади, але і сприятиме боротьбі з корупцією, підвищенню ефективності бюджетних витрат. Що стосується позабюджетних ресурсів одержувачів бюджетних коштів, то повинен бути забезпечений їх облік, а в особливих випадках і прозорі/зрозумілі процедури використання.

2. Збалансування ресурсів і зобов'язань, повноважень і відповідальності на всіх рівнях бюджетної системи. Вдосконалення міжбюджетних відносин.

Створення ефективної системи міжбюджетних відносин передбачає реальну децентралізацію бюджетної системи з одночасною передачею на місцевий рівень фінансових зобов'язань загальнонаціонального характеру і відповідних їм податкових ресурсів. Тут необхідне чітке розмежування видатків між рівнями бюджетної системи, підвищення ступеня автономності податкових повноважень, вироблення прозорих об'єктивних процедур розподілу фінансової підтримки регіонам. Міжбюджетні відносини повинні стати реальною основою регіональних відносин, стимулювати розумну економічну політику в регіонах, забезпечувати рівний доступ громадян до

основних бюджетних послуг та соціальних гарантій, а також вільне переміщення праці й капіталу по всьому економічному простору країни.

3. Концентрація фінансових ресурсів держави на виконанні своїх базових функцій.

Необхідно привести зобов'язання держави у відповідність з її ресурсами і з урахуванням високого боргового тягаря, прагнучи до бездефіцитності бюджету. На першому етапі слід інвентаризувати всі зобов'язання держави. Бюджетна політика повинна будуватися на оцінці ефективності участі держави в різних сферах життєдіяльності. Необхідно зводити до мінімуму розподіл бюджетних ресурсів за напрямками, де участь держави не обов'язкова. Надлишкові зобов'язання мають бути скасовані і реструктуризовані. Зобов'язання, що не підлягають скасуванню або припиненню – мають, безумовно, виконуватися. Необхідно максимально швидко ліквідувати необґрунтовані бюджетні субсидії, що створюють нерівні умови конкуренції і знижують потенціал економічного зростання, і сконцентрувати фінансові ресурси на виконанні основних функцій держави. Необхідно відмовитись від реалізації моделі всеосяжного патерналізму та підвищити бюджетні витрати на соціальну допомогу тих верств населення, які їх дійсно потребують.

Збалансуванню бюджету сприятиме вирішення наступних завдань:

- активне втручання держави в процеси розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів, що створюються у різних секторах економіки;
- формування видатків зведеного бюджету в межах доходів, що є необхідною умовою стримування інфляції і досягнення певних темпів економічного зростання та стабільності державних фінансів;
- узгодження видатків на управління із завданнями адміністративної реформи, видатків на оборону з основними напрямками реформ у військовій справі, видатків на охорону здоров'я згідно реформування сфери надання медичних послуг тощо;
- вдосконалення системи управління державним боргом, зниження боргового навантаження на економіку і бюджет у результаті відновлення довіри

учасників внутрішнього і світового фінансового ринку до бюджетної політики в Україні і політики державних запозичень та повного виконання зобов'язань за державним боргом;

– зростання державних інвестицій в економічну сферу з метою реалізації політики сталого соціально-економічного розвитку.

4. Цілеспрямоване управління державним боргом і активами.

Проведення цілеспрямованої політики управління державним боргом і активами включає завершення створення єдиної системи управління державним боргом, яка дасть можливість здійснювати активну боргову політику і диверсифікацію методів управління державними активами на основі їх інвентаризації і оцінки ефективності.

5. Вдосконалення податкової системи.

Система оподаткування України за результатами численних досліджень складових національного бізнес-середовища, зокрема, – [3] оцінена серед інших показників – індикаторів найнижче. Податкова реформа не покращила ситуацію у податковій сфері України.

Основними завданнями вдосконалення податкової системи є спрощення податкової системи, мінімізація витрат на адміністрування. Ці рішення повинні супроводжуватися скасуванням необґрунтованих пільг та інших податкових преференцій, які створюють нерівні умови конкуренції і відкривають широкі можливості для ухилення від сплати податків та запровадження пільг/преференцій, які сприятимуть впровадженню інновацій у різних секторах національної економіки.

Сьогодні бюджетна політика (зважаючи на необхідність модернізації національної економіки) має забезпечувати інноваційну орієнтацію розвитку.

Бюджети мають формуватися виключно на основі оцінки ефективності витрат (на противагу методу «від досягнутого»), у повній відповідності з повноваженнями різних рівнів влади, встановленими законодавством. Необхідно максимально швидко побудувати систему середньострокового

бюджетного планування, яке може істотно підвищити стабільність бюджетної системи і держави в цілому.

Також необхідно продовжувати вдосконалення сезонного бюджетного планування в процесі виконання бюджету, включаючи встановлення щомісячних лімітів витрат, оперативний вибір джерел фінансування дефіциту, уточнення процедур використання додаткових бюджетних доходів. Таке планування має здійснюватися на основі постійного аналізу короткострокових економічних тенденцій, уточнення потреб бюджетних організацій, аналізу ситуації на фінансових ринках, а також ефективності реалізованих заходів економічної політики порівняно з орієнтирами, закладеними в основу бюджетних розрахунків. В той же час показники, встановлені/закладені у бюджетах, повинні стати дієвим інструментом зміцнення фінансової дисципліни на всіх рівнях влади, і додаткові витрати можуть здійснюватися виключно з крайньої необхідності. Основними напрямками використання додаткових доходів мають стати структурні реформи (включаючи створення необхідних резервів) і врегулювання/погашення боргів держави.

Після проведення необхідних перетворень на державному рівні має бути забезпечена стабільність податкової системи і бюджетних процедур, передбачуваність структури бюджетних витрат – як ключовий фактор керованості бюджетної системи та створення сприятливих умов для взаємодії держави і суспільства (у т. ч., за рахунок підвищення ролі середньострокового бюджетного планування), а також можливість підтримки стабільності фінансового стану всіх рівнів державної влади як фактора зниження економічних і політичних ризиків.

Література

1. Бюджетний Кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2010. – № 50–51. – с. 572.
2. Єфименко Т. Оптимізація бюджетної політики в контексті сучасної глобальної конкуренції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dc-summit.info/proekty/ukraina-i-rossija/1097-optimizacija-bjudzhetnoi-politiki.html>

3. The Global Competitiveness Report 2011–2012 / Офіційний сайт ВЕФ
[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.weforum.org/reports>